

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ XÂY DỰNG HỢP TÁC XÃ VÀ VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG CỦA NGƯỜI VÀO PHÁT TRIỂN KINH TẾ TỈNH NHÀ TRONG XU THẾ HỘI NHẬP VÀ PHÁT TRIỂN

Lê Trọng Duận

Chủ tịch Hồ Chí Minh là người đã đưa những tư tưởng về hợp tác xã (HTX) vào Việt Nam. Người đã kế thừa những tư tưởng về HTX của thế giới, của Chủ nghĩa Mác - Lênin và phát triển một cách sáng tạo trong điều kiện cụ thể của đất nước.

Trong quá trình ra đi tìm đường cứu nước, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc đã đặc biệt quan tâm đến tất cả những thành tựu của văn minh nhân loại, những tiến bộ mà loài người đã đạt được, trong đó có thành tựu về HTX. Tư tưởng về HTX đã được đề cập rất sớm trong những tác phẩm ban đầu của Nguyễn Ái Quốc. Báo cáo gửi Ban biên tập về hoạt động của Báo LEPARIA, năm 1922, Người đã trực tiếp sử dụng hình thức HTX trong hoạt động tờ báo.

Đặc biệt trong tác phẩm Đường Cách mệnh năm 1927, tác phẩm lý luận điển hình, mẫu mực về HTX. Người đã giành hẳn một chương viết về HTX. Đây là biểu hiện sinh động của sự gặp gỡ giữa văn minh phương Đông nói chung, văn hóa Việt Nam nói riêng, với văn minh phương Tây trên vấn đề HTX. Người đã tổng kết sự phát triển HTX của các nước trên thế giới, từ HTX đầu tiên ra đời ở Anh năm 1761, do mấy người dệt vải rủ nhau lập ra một cái hội “làm vải cho tốt và bán giá trung bình trong hàng xóm”, đến các tổ chức, hình thức hợp tác ở Nga, Anh, Pháp, Đức... Tư tưởng của Người gắn với tâm huyết về phong trào HTX. Trong “Đường Cách mệnh”, Người xác định rõ mục đích, cơ sở lý luận về HTX, đưa ra những nội dung cơ bản về loại hình HTX, cách tổ chức trong từng loại hình HTX trong một số lĩnh vực chủ yếu của đời sống xã hội; cách thức tổ chức từng loại hình HTX và sự liên kết giữa các HTX, nhằm chứng minh những lợi ích của người dân khi tham gia HTX và lợi ích chung của xã hội. Một vấn đề còn

mới lạ với người Việt Nam đã được Người dẫn dắt, chỉ bảo gọn rõ, dễ nhận biết để chia sẻ, để thực hiện. Hợp tác xã là hợp vốn, hợp sức với nhau. Vốn nhiều, sức mạnh, thì khó nhọc ít mà lợi ích nhiều. Lợi ích của tham gia HTX rõ ràng mang lại nhiều hơn so với trước khi hợp tác.

Sau khi đã giành được chính quyền cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục chỉ đạo thực hiện tư tưởng HTX vào thực tế Việt Nam. Trong “Thư gửi điền chủ nông gia Việt Nam”⁽¹³⁶⁾ ngày 11/4/1946 - sự kiện giờ đây trở thành ngày truyền thống HTX Việt Nam - khi lý giải HTX là gì, Người viết: “Nói tóm lại, HTX là hợp vốn, hợp sức lại với nhau. Vốn nhiều, sức mạnh, thì khó nhọc ít mà lợi ích nhiều”.⁽¹³⁷⁾ Mong muốn của Người là: “Anh em ta ai chẳng mong cho nước thịnh, dân cường. Vậy chúng ta hãy mau mau chung vốn, góp sức, lập nên HTX nông nghiệp ở khắp nơi, từ làng mạc đến tỉnh thành đâu đâu cũng phải có HTX”⁽¹³⁸⁾.

Mong muốn, tâm huyết như vậy nên tháng 6 năm 1946 trước thực trạng phong trào vận động và xây dựng HTX đã được Chính phủ cổ động và khuyến khích, được phương tiện thông tin tuyên truyền nhưng chưa phát triển ở thôn quê, Người đã có bài “Tại sao HTX chưa thấy xuất hiện ở thôn quê”. (Bài đăng trên Báo Cứu quốc, số 270, ngày 19/6/1946).

Trong kháng chiến chống thực dân Pháp, đến khi hòa bình lập lại năm 1954, ở miền Bắc, Hồ Chủ tịch luôn chú trọng đến tổ chức phát triển HTX, đến con đường làm ăn tập thể. Với cương vị Chủ tịch Đảng, Chủ tịch Nước, Người đã cùng Trung ương Đảng, Chính phủ có những chủ trương, đường lối phù hợp, đúng đắn để kinh tế HTX được tổ chức, phát triển, tạo được sức mạnh tổng hợp vào thực hiện đồng thời hai nhiệm vụ chiến lược: Kháng chiến, kiến quốc; xây dựng CNXH ở miền Bắc, đấu tranh giải phóng miền Nam thống nhất nước nhà.

¹³⁶ Hồ Chí Minh toàn tập, tập 2 (1924-1930), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.215.

¹³⁷ Hồ Chí Minh toàn tập, tập 2 (1924-1930), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.215.

¹³⁸ Hồ Chí Minh toàn tập, tập 2 (1924-1930), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.215.

Những tháng ngày trước khi đi xa, Người vẫn chăm lo đến phong trào HTX. Ngày 1 tháng 5 năm 1969, Người viết lời giới thiệu cuốn “Điều lệ của HTX sản xuất nông nghiệp”. Ngày 21 tháng 7 năm 1969, trong Thư gửi Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam tỉnh Nghệ An, Bác cũng rất quan tâm đến việc phát huy vai trò to lớn của HTX. Các nhà nghiên cứu đã tổng kết có hàng trăm tác phẩm Bác Hồ đề cập đến HTX và dùng cụm từ “Hợp tác xã”.

Tìm hiểu những tác phẩm của Hồ Chí Minh về HTX cho thấy tư tưởng của Người về HTX là sự kế thừa những tinh hoa của nhân loại, đồng thời kết hợp một cách khéo léo, tài tình với quan điểm Mác xít và được vận dụng một cách sáng tạo vào hoàn cảnh cụ thể của Việt Nam.

Một là, HTX là một tư tưởng lớn của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã được Người đề cập một cách có hệ thống, từ những ý tưởng mang tính chất lý luận; từ tác phẩm Đường Cách mệnh đã rất cụ thể, chi tiết từ lịch sử, mục đích đến cách tổ chức HTX; đến những bài nói, bài viết sau này tuy mang tính chất chỉ đạo thực tiễn nhiều hơn nhưng đều chứa đựng một tư tưởng nhất quán về vai trò to lớn của HTX đối với đồng bào ta, nhất là vùng nông thôn, nông nghiệp.

Hai là, tư tưởng phát triển HTX luôn được Người quan tâm đặc biệt và gắn liền với tư tưởng về đi lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Tư tưởng Hồ Chí Minh về chế độ hợp tác, đưa nông dân từ chỗ làm ăn riêng lẻ, đi dần lên tổ đổi công và tiến lên HTX bậc thấp đến bậc cao đã được coi là con đường đi đến no ấm, hạnh phúc và tiến lên CNXH. Người nói: “Không có con đường nào khác, chỉ có vào tổ đổi công, tiến lên HTX, nông dân ta mới có thêm sức mạnh để cải tiến kỹ thuật, đẩy mạnh sản xuất”.⁽¹³⁹⁾

Ba là, củng cố HTX nông nghiệp đồng nghĩa với việc củng cố quan hệ sản xuất XHCN ở nông thôn. Các hình thức hợp tác trong tư tưởng Hồ Chí Minh là có tính quy luật khách quan đã được đúc kết từ thực tiễn cuộc sống. Người vận

¹³⁹ Hồ Chí Minh toàn tập, tập 9 (1958-1959), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.134.

dụng những ngôn ngữ của dân tộc như “Nhóm lại thì giàu, chia nhau thành khó”, “Một cây làm chẳng nên non, nhiều cây chụm lại thành hòn núi cao”, “Góp gạo thổi cơm chung cho khỏi hao của, tốn công, lại có nhiều phần vui vẻ”.

Bốn là, HTX rất đa dạng, từ thấp lên cao, từ nhỏ, đơn giản đến những hình thức lớn hơn. Người đã lấy những ví dụ rất dung dị như: góp tiền lại để mua với giá bán buôn thì rẻ hơn là riêng từng người mua lẻ; góp tiền lại cho một người sử dụng một khoản tiền lớn thì làm cho vốn to lên gấp bội; HTX tuy là để giúp nhau nhưng không giống như các hội từ thiện, cũng không giống như các hội buôn... Người chỉ ra những loại hình HTX cụ thể như HTX tiền bạc, HTX mua, HTX bán, HTX sinh sản...

Năm là, tác dụng to lớn của HTX cũng được thể hiện trên nhiều mặt, từ góp sức để thành mạnh, đến thực hành dân chủ như cái “chìa khóa vạn năng có thể giải quyết mọi khó khăn”. Con đường hợp tác hóa là con đường đi lên CNXH, nên mọi đảng viên phải tham gia, xây dựng. Người viết: “Chi bộ tốt thì Ban quản trị tốt. Ban quản trị tốt thì xã viên mới đoàn kết và hăng hái sản xuất, HTX mới được củng cố và phát triển tốt”.

Sáu là, HTX được làm rõ bản chất, vai trò, nguyên tắc tổ chức một cách sâu sắc, dễ hiểu. Trong nhiều bài viết, bài nói, Người đã làm rõ bản chất, vai trò, nguyên tắc tổ chức của HTX; tập trung, sâu sắc, hệ thống hơn cả là trong Đường Cách mệnh.

Về bản chất, HTX là tổ chức tự nguyện của người dân hợp nhau lại để cùng có lợi, cùng hưởng lợi mà lợi ích lớn hơn. Người thấm hiểu và chia sẻ mục đích của HTX trong lời tuyên ngôn của HTX Anh: “Cốt làm cho những người vô sản giai cấp hóa anh em. Anh em thì làm giùm nhau, nhờ lẫn nhau. Bỏ hết thói cạnh tranh. Làm sao cho ai trồng cây thì được ăn trái, ai muốn ăn trái thì giùm vào trồng cây”.⁽¹⁴⁰⁾

¹⁴⁰ Hồ Chí Minh toàn tập, tập 2 (1924-1930), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009, tr. 314.

Quan hệ trong HTX là dân chủ và cùng có trách nhiệm. Đã vào HTX, trở thành xã viên HTX thì bất kỳ góp nhiều hay ít, vào trước hay vào sau, ai cũng bình đẳng như nhau về trách nhiệm. Đây là sự khác nhau căn bản giữa HTX với công ty cổ phần, trong đó lá phiếu tỷ lệ với vốn góp.

Hợp tác xã trước hết là của người nghèo, người khó khăn, yếu thế trong xã hội, hợp nhau lại để cùng tồn tại và phát triển. Tuy nhiên, quan hệ hợp tác hay còn gọi là chế độ HTX có thể áp dụng cho những quan hệ rộng lớn hơn trong xã hội.

Mục đích của HTX là tương trợ, giúp đỡ lẫn nhau, mưu lợi chung, chung nhau góp sức cùng có lợi, là hợp tác với nhau để cùng mạnh lên, vươn lên, chống lại sự áp bức, chống lại tình trạng không bình đẳng về kinh tế - xã hội. Cho nên HTX khác với hội buôn, công ty cổ phần, mưu lợi riêng, lấy mục tiêu chính là lợi nhuận. Hợp tác xã đồng thời cũng khác hội từ thiện, trong đó chỉ có tiêu đi mà không làm ra. Hợp tác xã có tiêu đi có làm ra, chỉ giúp người trong hội, nhưng giúp một cách bình đẳng, mang tính cách mạng sâu sắc, ai cũng được giúp và ai cũng phải giúp.

Vai trò của HTX là con đường đi lên của người dân để vượt qua khó khăn, nghèo đói, xây dựng cộng đồng văn minh, tương thân, tương ái, chống lại mọi sự bất công, áp bức về kinh tế - xã hội.

Hợp tác xã cũng là một tổ chức dân chủ và cách mạng, nơi đây tập hợp giáo dục, nâng cao trình độ cho người dân, hướng người dân vào những mục đích xã hội tích cực, tiến bộ và cách mạng.

Về nguyên tắc tổ chức: HTX cũng là một tổ chức dân chủ, tự nguyện. Việc phát triển HTX phải phù hợp với thực tiễn cuộc sống, không rập khuôn, cứng nhắc, phát triển một cách tuần tự, không nóng vội, tiến hành từ thấp đến cao.

Hợp tác xã là tổ chức thiết thực, bình đẳng và cùng có lợi của những người dân, nhưng để đảm bảo cho sự phát triển HTX phải có sự lãnh đạo.

Các HTX cũng phải liên kết với nhau và liên kết với các tổ chức, loại hình kinh tế - xã hội khác để tạo điều kiện cho sự phát triển.

Nói đến bản chất kinh tế - xã hội của HTX, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã coi chế độ HTX có nhiều mục tiêu đồng nhất với mục đích của CNXH, vì ở một nước tiểu nông, khi toàn bộ nông dân tham gia HTX cũng có nghĩa là đi theo con đường đúng đắn để đến ấm no, hạnh phúc. Và mục đích thực chất của CNXH cũng là làm cho toàn xã hội được ấm no, hạnh phúc. Chế độ HTX văn minh là thể hiện mọi mặt, một mức độ nào đó của các đặc trưng, bản chất của CNXH. Trong vấn đề này Lenin cũng đã khẳng định như vậy: “HTX chính là một chủ nghĩa xã hội thu nhỏ”.

Những tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về HTX vẫn còn nguyên giá trị trong điều kiện hiện nay ở Việt Nam khi Đảng và Nhà nước chủ trương tiến hành đường lối phát triển nền kinh tế nhiều thành phần, các thành phần kinh tế đều bình đẳng trước pháp luật, trong đó phát triển kinh tế tập thể, hợp tác, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn, trong thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng HTX, chủ trương đường lối của Đảng và phát triển kinh tế tập thể là xuyên suốt trong đường lối cách mạng trên 70 năm qua.

Trong kháng chiến chống Pháp, thực hiện “kháng chiến kiến quốc” kinh tế tập thể, tổ chức HTX đã được thực hiện. Ở Quảng Bình nhiều loại hình HTX đã ra đời, tồn tại, được duy trì phát triển tiêu biểu như HTX muối ở Quảng Trạch (Ở Di Lộc, Nam Lĩnh, Phú Lộc), HTX Tân Lý, HTX Trường Xuân, HTX Minh Hóa, HTX Tân Đức, HTX Mỹ Sơn, HTX Mỹ Cương.... ở Tuyên Hóa, cùng nhiều HTX, tổ đổi công ở khắp các huyện trong tỉnh.

Từ năm 1954 đến 1957, phong trào tổ đổi công, phát triển HTX trong những năm khôi phục kinh tế - xã hội phát triển lành mạnh, góp phần quan trọng

thúc đẩy sản xuất, nâng cao đời sống cho người dân, tạo sự ổn định và phát triển chung của đất nước của địa phương.

Từ năm 1958 đến năm 1975 là thời kỳ các loại hình HTX phát triển mạnh mẽ, đồng bộ. Tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm đường lối của Đảng về HTX, về kinh tế tập thể được tổ chức thực hiện rộng khắp toàn diện. Hợp tác xã Đại Phong của Quảng Bình đã là một điển hình để cả nước “Thi đua học tập tiến kịp và vượt Đại Phong”. Hồ Chủ tịch dưới bút danh TL đã có bài “Một hợp tác xã gương mẫu”. Bác đã khẳng định và khen ngợi “phong trào Đại Phong”. Đầu xuân 1962, Bác Hồ gửi thư chúc mừng đồng bào trong đó có hai câu:

Chúc miền Bắc thi đua phấn khởi

Bốn mùa hoa Duyên Hải, Đại Phong

Từ năm 1976 đến năm 1986, là thời kỳ kinh tế tập thể, kinh tế HTX phát triển mạnh mẽ, rộng khắp trên cả nước, tạo nên sức mạnh của kinh tế XHCN; đồng thời là thời kỳ HTX dần bộc lộ những yếu kém do nóng vội, chủ quan, lấy mục tiêu cải tạo XHCN làm then chốt, chạy theo số lượng, mở rộng quy mô HTX quá nhanh, không tính toán đầy đủ đến trình độ của lực lượng sản xuất. Phát hiện sai sót, Đảng và Nhà nước ta đã từng bước điều chỉnh đường lối, chính sách đối với kinh tế HTX cho phù hợp với yêu cầu thực tế.

Từ năm 1986 đến nay, cùng với quá trình đổi mới, đi lên của đất nước, những chủ trương, đường lối của Đảng và Nhà nước đối với HTX đã có nhiều thay đổi, từng bước hoàn thiện qua các kỳ đại hội của Đảng và cụ thể hóa qua các kỳ họp Ban Chấp hành Trung ương, Bộ Chính trị, Ban Bí thư. Hợp tác xã được củng cố, đổi mới, phát triển theo sự điều chỉnh của các Luật HTX năm 1996, Luật HTX năm 2003, Luật HTX năm 2012.

Xuyên suốt quá trình hình thành, củng cố, phát triển của kinh tế tập thể, kinh tế HTX từ năm 1946 đến nay chúng ta thấy rõ tư tưởng Hồ Chí Minh cùng sự cần thiết phải có HTX.

Người chỉ ra, HTX là con đường dễ tiếp thu nhất, phù hợp nhất với hàng triệu đồng bào ta, với người sản xuất nhỏ trong mọi lĩnh vực, ngành nghề thoát khỏi lối sản xuất nhỏ lẻ, vươn lên phát triển lâu dài. “HTX, tổ đổi công chẳng những có lợi ngay cho mình mà còn có lợi về sau cho con cháu mình. Đồng bào phải trông xa thấy rộng, chớ thấy khó khăn mà ngại, chớ thấy lợi trước mắt mà quên lợi ích lâu dài”⁽¹⁴¹⁾, “Người xác định phát triển HTX là một bộ phận của cách mạng Việt Nam. Trong suốt quá trình hoạt động cách mạng của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dành sự quan tâm đặc biệt đến HTX. Cho đến giờ phút cuối cùng của cuộc đời, Người vẫn trăn trở về cuộc sống của nông dân, về HTX như con đường đi lên CNXH của nông nghiệp, nông dân nước ta”⁽¹⁴²⁾.

Cả nước nói chung, tỉnh Quảng Bình nói riêng, trong nền kinh tế hàng hóa, HTX là một nhu cầu và là tất yếu khách quan. Do tính chất xã hội của mình mà kinh tế hợp tác, HTX sẽ trở thành một trong những hình thức kinh tế của Việt Nam cho hàng triệu người lao động nghèo, cho các hộ gia đình, cho các doanh nghiệp nhỏ và vừa liên kết, hợp tác với nhau để tồn tại và phát triển. Những xu hướng phát triển kinh tế hợp tác, HTX trong thời gian tới là: các hộ sản xuất nhỏ, lao động riêng lẻ, các doanh nghiệp nhỏ và vừa hợp tác với nhau để sử dụng tốt nguồn vốn lao động, máy móc, thiết bị và tài nguyên thiên nhiên cũng như việc cung ứng và tiêu thụ sản xuất kinh doanh tổng hợp, tiến tới hình thành các doanh nghiệp trong HTX, phát triển HTX không giới hạn về lĩnh vực và địa bàn, thành viên gồm cả cá thể và pháp nhân; phát triển HTX trên tất cả các lĩnh vực từ sản xuất kinh doanh đến dịch vụ công ích.

Để phát triển HTX trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế, việc phát triển các HTX phải đảm bảo gắn phát triển nhanh với phát triển bền vững; gắn phát triển HTX với yêu cầu phát triển của nền kinh tế thị trường dựa trên cơ sở phát huy nội lực trong điều kiện hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, cần khắc phục tình trạng yếu kém hiện nay, tiếp tục đổi mới, phát triển và nâng cao chất lượng

¹⁴¹ Hồ Chí Minh toàn tập, tập 9 (1958-1959), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.234.

¹⁴² Những kiện Lịch sử Đảng, tập 4 (1954-1975), Nxb Thông tin lý luận, Hà Nội, 1982, tr.16.

nội tại của các HTX, từ đó các HTX phấn đấu để đạt tốc độ tăng trưởng cao hơn và có tỷ trọng đóng góp vào các chỉ tiêu phát triển kinh tế - xã hội ngày càng lớn hơn. Ngoài ra, việc tiếp tục phát triển HTX hiện nay và những năm tới cần được gắn với quan điểm phát triển kinh tế - xã hội nói chung và phát triển HTX nói riêng của Đảng và Nhà nước trong cùng thời kỳ.

Đảng ta xác định: “Khuyến khích phát triển bền vững kinh tế hợp tác, nòng cốt là HTX với nhiều hình thức liên kết, hợp tác đa dạng, nhân rộng các mô hình kinh tế hợp tác hiệu quả, tạo điều kiện cho kinh tế hộ phát triển có hiệu quả trên các lĩnh vực nông nghiệp, công nghiệp dịch vụ; góp phần hình thành chuỗi giá trị từ sản xuất đến chế biến, tiêu thụ; bảo đảm hài hòa lợi ích của các chủ thể tham gia, tạo điều kiện hình thành những tổ hợp nông - công nghiệp - dịch vụ công nghệ cao”.⁽¹⁴³⁾

Nghị quyết Đại hội Đại biểu lần thứ XVI, nhiệm kỳ 2015-2020 Đảng bộ tỉnh Quảng Bình ghi rõ: “Đổi mới và phát triển kinh tế tập thể, kinh tế HTX với nhiều hình thức hợp tác đa dạng”.⁽¹⁴⁴⁾

Trên cơ sở nhận thức đúng về vị trí, vai trò kinh tế tập thể, đòi hỏi trong quan điểm chỉ đạo cần thống nhất “Trình độ sản xuất tới đâu thì mô hình tổ chức sản xuất tương ứng tới đó”. Không nên đặt chỉ tiêu phát triển số lượng HTX, không gò ép, miễn cưỡng trong phát triển kinh tế tập thể, Nhà nước chỉ đạo môi trường và hỗ trợ để tự thân các HTX phát triển. Tiếp tục củng cố, đổi mới HTX cả về tổ chức, quản lý và hoạt động theo mô hình HTX kiểu mới, tạo ra động lực mới trong từng HTX, HTX không chỉ là tổ chức kinh tế hợp tác tự nguyện mà còn là đơn vị kinh tế hoạt động trong nền kinh tế thị trường. Đổi mới tổ chức kinh tế HTX theo hướng chuyên mạnh sang hạch toán kinh doanh với hai mục tiêu đem lại lợi ích cho thành viên (thúc đẩy kinh tế hộ phát triển) và không ngừng tích lũy cho kinh tế tập thể.

¹⁴³ Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội, 2016, tr.293.

¹⁴⁴ Văn kiện Đại hội Đại biểu Đảng bộ tỉnh lần thứ XVI, nhiệm kỳ 2015-2020, tháng 12/2015, tr.173.

Nhằm thực hiện nội dung, yêu cầu trên và để vận dụng đúng tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng HTX trong xu thế hội nhập và phát triển hiện nay, đòi hỏi quan điểm, phương hướng chỉ đạo đặt ra là:

- Phát triển kinh tế tập thể mà nòng cốt là HTX phải hình thành được nhiều loại hình dịch vụ và phát triển ngành nghề nông thôn để tạo điều kiện cho kinh tế cá thể, kinh tế hộ phát triển hình thành nhu cầu hợp tác. Tập trung và chủ động củng cố, nâng cao năng lực và hiệu quả hoạt động của các HTX theo quy định của Luật HTX.

- Phát triển HTX phải trên cơ sở tôn trọng các nguyên tắc cơ bản của HTX, xuất phát từ nhu cầu thực tế của người lao động, không gò ép, áp đặt mang tính chủ quan, chạy theo phong trào; tạo điều kiện để HTX phát huy nội lực và vai trò tự quyết định của mình. Hợp tác xã vừa trực tiếp giải quyết việc làm, vừa tác động kinh tế cá thể, kinh tế hộ phát huy vai trò độc lập trong sản xuất kinh doanh và mang lại hiệu quả cao hơn; thu hút và phát triển thành viên, củng cố mối quan hệ gắn kết về các mặt giữa thành viên với HTX, liên hiệp HTX.

- Phát triển HTX phải trên quan điểm toàn diện đạt được cả mục tiêu kinh tế và xã hội, gắn với quá trình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và thúc đẩy kinh tế hộ phát triển, giải quyết được nhiều việc làm, nâng cao thu nhập cho thành viên và người lao động. Thực hiện liên kết hợp tác về kinh tế giữa các HTX trong cùng lĩnh vực và giữa các lĩnh vực có quan hệ hỗ trợ nhằm nâng cao hiệu quả kinh tế, như tổ chức liên hiệp, hiệp hội ngành nghề hoặc liên kết kinh doanh.

- Công tác phát triển HTX phải được sự quan tâm thường xuyên và đặt dưới sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy Đảng, chính quyền các cấp, sự tham gia tích cực của các tổ chức chính trị - xã hội, phát huy sức mạnh của cả hệ thống chính trị, huy động mọi nguồn lực tham gia phát triển HTX.

- Sự phát triển và thành công của HTX là do chính HTX quyết định mà yếu tố cơ bản là năng lực, trình độ của đội ngũ cán bộ quản lý, đứng đầu Chủ tịch HĐQT, Tổng giám đốc, Giám đốc HTX và các yếu tố khác. Bản thân các HTX

cần có chiến lược, quy hoạch và có tầm nhìn xa về nguồn nhân lực của mình, chủ động dành kinh phí thích đáng đầu tư cho con người, chủ động đào tạo nguồn nhân lực như cán bộ quản lý, cán bộ nghiệp vụ, đào tạo nghề cho người lao động. Từng HTX, tổ chức thành viên trước hết cần tự chấn chỉnh, tái cấu trúc và đổi mới để đảm bảo đúng bản chất, các nguyên tắc và giá trị HTX, nâng cao vai trò của thành viên trong tham gia quản lý HTX: Nỗ lực huy động mọi nguồn lực đất đai và nguồn lực vốn của địa phương, đẩy mạnh liên doanh, liên kết giữa HTX với nhau để tăng sức mạnh trong cạnh tranh. Hoàn thiện tổ chức quản lý HTX, mở rộng sản xuất kinh doanh để hướng tới đáp ứng nhu cầu thiết thực của các hộ thành viên.

Thực tế đáng mừng, trân trọng là trong thời kỳ hội nhập và phát triển, kinh tế hợp tác, HTX ở Quảng Bình vẫn được duy trì, ngày càng được củng cố cho phù hợp với yêu cầu phát triển. Thực hiện Luật HTX năm 2012, đến tháng 4 năm 2017 trên địa bàn tỉnh Quảng Bình có 157 HTX trong tổng số 258 HTX đã chuyển đổi, có 55 HTX không phải chuyển đổi, hiện còn 46 HTX tiếp tục thực hiện chuyển đổi hoạt động trên nhiều lĩnh vực.

Đến nay, trên địa bàn tỉnh Quảng Bình có 623 tổ hợp tác có đăng ký chứng thực theo Nghị định số 151/NĐ-CP của Chính phủ. Từ sau khi có Luật HTX năm 2012, các HTX chuyển đổi và thành lập mới được tổ chức và hoạt động theo các nguyên tắc của Luật HTX; vốn, quỹ của HTX không ngừng được tăng lên, đáp ứng tốt hơn nhu cầu sản xuất, kinh doanh, dịch vụ. Hợp tác xã đã phát huy quyền tự chủ, tự quyết và chịu trách nhiệm toàn bộ kết quả sản xuất kinh doanh của mình. Bộ máy quản lý gọn, nhẹ. Công tác quản lý từng bước được đổi mới. Các HTX yếu kém được củng cố một bước, số HTX khá, giỏi tăng lên. Quá trình phát triển HTX mới được tiếp tục đẩy mạnh, một số ngành nghề, mô hình mới ra đời như: HTX dịch vụ tổng hợp, vệ sinh môi trường, nước sạch, chăn nuôi sạch, thực phẩm sạch... đáp ứng nhu cầu thị trường. Đến nay, toàn tỉnh Quảng Bình có 258 HTX, thu hút 121.640 thành viên và 4.076 lao động trực tiếp; tổng vốn nguồn hoạt động 2.796.561 triệu đồng. Số HTX theo ngành nghề, lĩnh vực như sau:

Dịch vụ nông-lâm-nghiệp: 130 HTX, thủy sản: 4 HTX, công nghiệp-tiểu thủ công nghiệp: 45 HTX, xây dựng: 24 HTX, giao thông vận tải: 14 HTX, thương mại-dịch vụ-du lịch, môi trường, nước: 17 HTX, tín dụng nhân dân: 24 quỹ.⁽¹⁴⁵⁾

Thực tế sinh động trên càng khẳng định, HTX là tổ chức kinh tế mang tính xã hội và nhân văn sâu sắc. Hợp tác xã là thành quả của nền văn minh nhân loại, được khởi nguồn và xuất phát từ mong muốn, ước mơ về một xã hội dân chủ, công bằng, một cuộc sống tốt đẹp hơn cho tất cả mọi người, đặc biệt là những người dân lao động, những người nghèo, người yếu thế, bị chèn ép trong xã hội. Nguyên Tổng Thư ký Liên Hiệp quốc, ông KoFi Annan tại cuộc họp Đại hội đồng năm 2003 đã đánh giá: “HTX là một trào lưu có tổ chức lớn nhất của xã hội văn minh, đóng góp quan trọng trong việc đáp ứng những nguyện vọng, nhu cầu của con người trong những nỗ lực phát triển kinh tế cân bằng, sâu rộng hơn ở các quốc gia nói riêng và thế giới nói chung”.⁽¹⁴⁶⁾

Sự ra đời, tồn tại, phát triển kinh tế tập thể, kinh tế HTX là tất yếu khách quan. Bác Hồ, Đảng ta rất sớm nhận rõ sự cần thiết của kinh tế HTX đối với sự phát triển của đất nước. Quan điểm, chủ trương của Đảng, pháp luật của Nhà nước ta về HTX là nhất quán. Trong xu thế hội nhập và phát triển, nhận rõ và tập trung cho phát triển kinh tế HTX là sự lựa chọn thiết thực, luôn đúng.

¹⁴⁵ Báo cáo thực hiện nhiệm vụ Đại hội lần thứ IV, nhiệm kỳ 2012-2017, phương hướng mục tiêu và nhiệm vụ Đại hội lần thứ V, nhiệm kỳ 2017-2022 (Dự thảo - Tháng 4/2017), Liên minh HTX tỉnh Quảng Bình.

¹⁴⁶ Liên Hợp quốc với phong trào HTX Quốc tế (Liên minh HTX Việt Nam), Hà Nội, 2010, tr.19.